ინტერესთა კონფლიქტი კავკასიის რეგიონში

ვაჟა კაკაბაძე

თბილისის ეკონომიკურ ურთიერთობათა სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი

დამოუკიდებელი რუსეთის ხედვის ევოლუცია

1989-91 წლებში რუსეთმა უზარმაზარი პოლიტიკური ტრანსფორმაცია განიცადა: საბჭოთა კავშირის ნგრევამ, რუსეთის ეკონომიკა მთლიანად მოშალა. რუსეთში გაჩერდა უმსხვილესი მანქანათმშენებლობის ქარხნები, ნედლეულის გადამამუშავებელი საწარმოები, გაჩანაგდა სოფლის მეურნეობა. ჯერ კიდევ შემორჩენილი მანეთი 100 პროცენტით გაუფასურდა. ეკონომიკის ამგვარი დაცემის მიუხედავად რუსეთი მთელ ძალისხმევას არ იშურებდა, რომ შეენარჩუნებინა სამხედრო ინდუსტრია, გავლენა არ დაეკარგა ყოფილ მოკავშირე რესპუბლიკებზე, ეს გარემოება კიდევ უფრო ანგრევდა მის ეკონომიკას.

დამოუკიდებელი რუსეთის პირველ საგარეო საქმეთა მინისტრს **ანდრეი კოზირევს** (1992-96 წ.წ.) დიდი იმედი ჰქონდა, რომ საბჭოთა ბლოკში კომუნიზმის მშვიდობიანი მსხვრევა და ბალტიის ქვეყნების დამოუკიდებლობისათვის ხელშეწყობა სასურველ ტალღას შექმნიდა, როგორც ახლადგანთავისუფლებულ ქვეყნებში, ასევე დასავლეთში, რომელიც, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობდა და გააადვილებდა რუსეთის დასავლეთთან დაახლოებას, საერთაშორისო ორგანიზაციებში ინტეგრაციას.

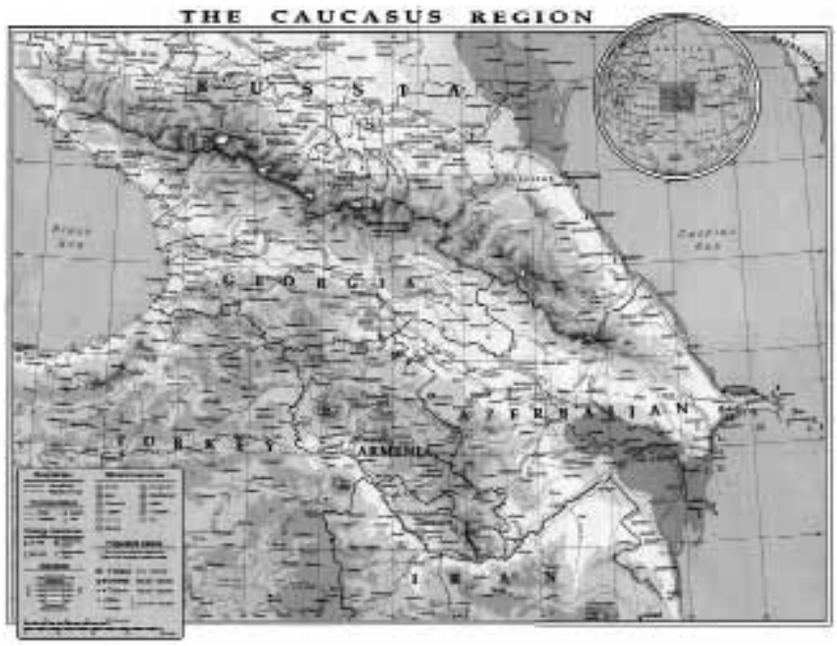

მაგრამ, ეს გათვლა არასწორი აღმოჩნდა – ქვეყნის ხელმძღვანელ-ორიგარქებმა ზუსტად ვერ გაიანგარიშეს ნგრევის მასშტაბები და მათი შედეგები. **ელცინის** გარემოცვა თავიდან ფიქრობდა, რომ 1991 წლის ბელოვეჟის შეთანხმებით მოაბრუნებდა ყოფილ რესპუბლიკებს ახალ გაერთიანებაში, მაგრამ, მალე გახდა ნათელი, რომ უკრაინა საკუთარი გზით სვლას აპირებდა, ასეთივე სურვილი გამოავლინეს საქართველომ და აზერბაიჯანმა. ამდენად, **რუსეთმა აგრესიული პოლიტიკა** შემოიტანა კავკასიის რეგიონში, თუმცა, მისი ეკონომიკა სულს ღაფავდა.

რუსეთის ეკონომიკის არასახარბიელო მდგომარეობა კოზირევისა და მისი მომხრეების მიერ დროებით შეფერხებად აღიქმებოდა. რუსეთში არსებობდა გადაჭარბებული რწმენა იმისა, რომ ბუნებრივი რესურსები და მოსალოდნელი დასავლური თანადგომა ეკონომიკის დაცემისა და ადაპტაციის პერიოდს მნიშვ-

ნელოვნად შეამცირებდა, რასაც სწრაფი ეკონომიკური ზრდა და მსოფლიო ბაზარზე წარმატებები მოჰყვებოდა.

რუსეთმა თავიდან დაიწყო ამერიკაზე აქცენტირებული პოლიტიკის განხორციელება, რომელიც აშშ-ს პარტნიორობას და მსოფლიოს ხელახლა გადანაწილებაში აქტიურ მონაწილეობას ითვალისწინებდა, ევროკავშირს კი მეორადი მნიშვნელობა, ანუ სათადარიგო პოლიტიკური როლი მიანიჭა. ეტყობა, რუსეთმა ვერ განსაზღვრა აშშ-ს სტრატეგიული მიზნები, არ გაითვალისწინა მსოფლიო დემოკრატიული ფრონტის მოთხოვნები, რამაც მისი პოლიტიკა თავიდანვე ჩიხში მოაქცია.

ცენტრალური ევროპის პოსტკომუნისტური, ბალტიისპირეთის და კავკასიის რეგიონების ქვეყნებში რუსეთის ქომაგობის მაგიერ უპირველეს მოწინააღმდეგეებად იქცნენ. ბელოვეჟის ხელშეკრულება დამოუკიდებლობის ტოლფასად მიიჩნია, კავკასიის სახელმწიფოებმა **(საქართველო და აზერბაიჯანი) სრული დამოუკიდებლობა გამოაცხადეს**. დასავლური დახმარება, რომელზედაც რუსი პოლიტიკოსები დიდ იმედებს ამყარებდნენ, მოსალოდნელზე გაცილებით მცირე აღმოჩნდა, რუსეთის ეკონომიკა ფეხზე ვერ წამოაყენა. ამან კიდევ უფრო გააბოროტა რუსეთი და მისი პოლიტიკა კიდევ უფრო აგრესიული გახდა, განსაკუთრებით – კავკასიის რეგიონში. ანტიდემოკრატიულმა პოლიტიკამ, რუსეთი, ევროპას და აშშ-ს დააცილა.

რუსეთისა და აშშ-ს პოლიტიკური და ,,სამხედრო სტრატეგიული პარტნიორობა" საბოლოოდ გამოაშკარავდა 1994 წლის კონგრესის არჩევნების შემდეგ – კლინტონის ადმინისტრაციამ აზრი შეცვალა და მხარი დაუჭირა **,,ნატოს"** აღმოსავლეთით გაფართოებას. ეს გადაწყვეტილება 1993 წლის შემოდგომაზე ელცინსა და უმაღლეს საბჭოს შორის მწვავე კონფრონტაციასა და დუმის არჩევნებს მოჰყვა, როცა რუსეთის საკანონმდებლო ორგანოში კომუნისტების, ნაციონალისტებისა და შენიღბული დემოკრატების ჭრელი გუნდი მოვიდა. აშკარა გახდა, რომ რუსეთი დემოკრატიული სახელმწიფოს მშენებლობას არ აპირებდა, ხოლო მისი მოძლიერება აშშ-ს არ სურდა.

,,დასავლური პოლიტიკის" კრახის შემდეგ რუსეთმა ,,ევრაზიული პოლიტიკის" განხორციელება დაიწყო, რომელსაც სათავეში **ევგენი პრიმაკოვი** ჩაუდგა. ე. პრიმაკოვმა და მისმა მომხრეებმა დასავლეთზე ორიენტირება და მის სტრუქტურებში „ჩაჯდომა" გრძელვადიან პერსპექტივად მიიჩნიეს, მათი მოსაზრებით რუსეთისათვის უმჯობესი იყო, ჯერ მოკლე და საშუალოვადიან პერ-

სპექტივაზე აეღოთ ორიენტირი და შემდგომ ემოქმედათ დიდ მასშტაბებზე.

,,ევრაზიული პოლიტიკის" მომხრეებს მიაჩნდათ, რომ აშშ-სთან ურთიერთობა დააკარგვინებდა მათ სხვა მეგობრებს, სახელდობრ, **ჩინეთს**, რომელიც უდიდეს ბაზარს წარმოადგენდა სამხრეთ-აღმოსავლეთში.

რუსეთის ,,ევრაზიულ პოლიტიკის" პრაქტიკულ განხორციელებას სათავე დაუდო 1994 წლის ნოემბერში ბუდაპეშტში ელცინის მუქარანარევმა მოხსენებამ, ,,ცივი მშვიდობის" შესახებ, რომლის მიზანი **პოლონეთში, ჩეხეთსა** და **უნგრეთში** ,,ნატოს" გაფართოების ხელშეშლა იყო. ამას **ჩრდილო, სამხრეთ კავკასიასა და უკრაინის** მიმართ მკაცრი პოლიტიკა მოჰყვა. მან კულმინაციას მიაღწია, მაშინ, როცა უკრაინაში რუსეთის ელჩმა **იური დუბინინმა** კიევში არსებული უცხო ქვეყნების საელჩოების საკონსულოებად გადაკეთების შესახებ წინადადება წამოაყენა. რუსი დიპლომატები, მათ ჩინელ კოლეგებთან ერთად, სულ უფრო ხშირად საუბრობდნენ აშშ-ს საწინააღმდეგო ,,ვექტორის" შექმნის აუცილებლობაზე.

1996 წლისთვის ,,ევრაზიული პარადიგმა" საბოლოოდ შეირყა. **ჩეჩნურმა განმათავისუფლებელმა ომმა რუსეთის ჭეშმარიტი სახე გამოაჩინა**, გარდა ამისა, რუსეთის ნავთობმომპოვებელი ოლიგარქები დასავლეთის ქვეყნებთან მჭიდრო ეკონომიკური ურთიერთობის მომხრეები იყვნენ, მათი მოსაზრებით, რუსეთის ბიზნესისათვის დამღუპველი იყო აშშ-სთან და სხვა დასავლეთის ქვეყნებთან ულტიმატუმის ენაზე საუბარი, რადგანაც ეს ,,იუკოოს", ,,ლუკოილს" და რუსეთის სხვა ენერგოგიგანტებს საერთაშორისო შესაძლებლობებს ართმევდა.

1998 წელს მსოფლიო საფინანსო კრიზისმა რუსეთის ისედაც დანგრეულ ეკონომიკას მნიშვნელოვანი ზარალი მიაყენა. რუსეთი პოლიტიკური არენიდან კულისებში გააძევეს.

1998 წლის აგვისტოში გამძაფრებული კრიზისი უკვე გადასცდა საფინანსო სფეროს და საერთოეკონომიკური ხასიათი მიიღო. ეს პროცესი მოულოდნელობა არ იყო იმ პოლიტიკოსებისა და ეკონომისტებისათვის, რომლებიც სისტემატურად აანალიზებდნენ რუსეთსა და მსოფლიოში მიმდინარე ეკონომიკურ პროცესებს. რუსეთის მოჩვენებითი ფინანსური სტაბილიზაცია და ფინანსური ბაზრების სწრაფი განვითარება ხორციელდებოდა ფუნდამენტა-

ლური ეკონომიკური პრობლემების დონეზე: გამოიკვეთა ფისკალური და მონეტარული პოლიტიკის კრიზისი, საგადამხდელო ბალანსის მდგომარეობის საგრძნობი გაუარესება და სხვა.

რუსეთის ეკონომიკური კრიზისი გასცდა ეროვნულ საზღვრებს – იგი ამერიკის კონტინენტსაც შეეხო და საკმაო ზარალი მიაყენა: Bank America-მ რუსეთში **დაკარგა 330 მლნ დოლარი, Banker Trust – 350 მლნ დოლარი, J. P. Morgan – 200 მლნ დოლარი, Chase Manhattan – 200 მლნ დოლარი, Salomon Smith Rarney – 150 მლნ დოლარი, Credit Suiss – 500 მლნ დოლარი.**

რუსეთის ეკონომიკური კრიზისი განსაკუთრებით მწვავედ შეეხო **საქართველოს,** რომელიც გამოიხატა იმპორტის ზრდასა და ექსპორტის მნიშვნელოვან შემცირებაში. მაგალითად, თუ 1998 წლის იანვარ-ივლისში რუსეთიდან იმპორტის საშუალო თვიური მოცულობა 9.4 მლნ აშშ დოლარს შეადგენდა, აგვისტო-ოქტომბრის თვეებში იგი თითქმის 115-ით გაიზარდა, რასაც მოჰყვა საქართველოდან რუსეთში დოლარის გადინება.

რუსეთის ეკონომიკური კრიზისი გარკვეულწილად პროვოცირებული იყო ხელოვნურადაც. ეს უკანასკნელი პოლიტიკური და სტრატეგიული ხასიათისაა და რაც ძალზე მნიშვნელოვანია, ითვალისწინებდა რუსეთის ხელისუფლებისა და პრეზიდენტის შეცვლას.

1999-2000 წლების ეკონომიკური და პოლიტიკური ვითარება რუსეთისათვის გარდატეხის პერიოდი გახდა. იგი მსოფლიო სცენიდან სართოდ უნდა წასულიყო ან გამხდარიყო რაფინირებული დემოკრატიული სახელმწიფო და ეპოვა თავისუფალი ადგილი საერთაშორისო პოლიტიკაში – ,,პოლიტიკური ნიშა". პოლიტიკის შეცვლის შესახებ რუსეთის საზოგადოებას აუწყა **ვ. პუტინმა**, მან 2001 წლის 3 აპრილს სატელევიზიო მიმართვაში ხაზი გაუსვა დსთ-ს სახელმწიფოებსა და დასავლეთ ევროპაში რუსეთის სტრატეგიულ ინტერესებს, მაგრამ არ უხსენებია აშშ, ჩინეთი და ინდოეთი, თუმცა, 2007 წელს, მოსკოვის ფორუმზე, რუსეთის ვიცე-პრემიერმა **ალექსი კუდრინმა** ,,დიდი შვიდეულის" გაფართოების წინადადება შემოიტანა. **კუდრინის წინადადება ემყარებოდა იმ გარემოებას, რომ მსოფლიო ეკონომიკაში მნიშვნელოვანი ადგილი დაიკავეს რუსეთმა, ჩინეთმა, ინდოეთმა ჩრდილოეთ კორეამ** და, ამდენად, ამ სახელმწიფოებმა მორალური და სამართლებრივი უფლება მოიპოვეს, რათა მონაწილეობდნენ მსოფლიო ეკონომიკის და პოლიტიკის მართვაში.

მართლაც, რუსეთის ეკონომიკამ შესამჩნევი აღორძინება დაიწყო. 2007 წელს რუსეთის სამრეწველო წარმოების ინდექსმა 2006 წელთან შედარებით 106.3 პროცენტს მიაღწია, 2007 წლის იანვარ-ნოემბრის მონაცემებით, სავაჭრო ბრუნვამ 514.5 მლრდ აშშ დოლარი შეადგინა, ხოლო ამავე წლის მონაცემებით, ნავთობის ექსპორტი 34.5 პროცენტი გაუტოლდა, რაც საწვავ-ენერგეტიკული საქონლის მთლიანი მოცულობის 54.1 პროცენტია.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, რუსეთი თავისი სტრატეგიული ინტერესების განხორციელებას კავკასიის რეგიონში კვლავ აგრესიული პოლიტიკით აპირებდა, ამის ნათელი მაგალითია **საქართველოსათვის ელექტროენერგიისა და საწვავი აირის შეზღუდვა**. აშკარა აგრესიული პოლიტიკის კვალობაზე რუსეთს სურს საერთაშორისო ეკონომიკური პროექტების განხორციელება (სახელდობრ: ,,სამხრეთ-ჩრდილოეთის" სატრანსპორტო დერეფანის), რაც, მისი განცხადებით, კავკასიის რეგიონის მეზობელ სახელმწიფოთა დაახლოებას და ამ რეგიონში კონფლიქტების მოგვარებას შეუწყობდა ხელს. სინამდვილეში, რუსეთს სურს ჩამოართვას კავკასიას აზიისა და ევროპის დამაკავშირებელი ფუნქცია და ეს როლი თვითონ შეასრულოს. ეს ორმაგი სტანდარტი რუსეთის პოლიტიკას ყოველთვის ახასიათებდა. ამასთან, საერთაშორისო პროექტი, რომელიც ითვალისწინებს სარკინიგზო ხაზის გახსნას რუსეთი-საქართველო-სომხეთი-ირანი, ხელსაყრელია მხოლოდ რუსეთის და მისი ინტერესების გამტარებელი პარტნიორისათვის კავკასიაში – სომხეთისათვის. საქართველო ამ პროექტით კარგავს ზემოქმედების ბერკეტს აფხაზეთსა და ჯავახეთში (რომელზეც სომხეთს დიდი ხანია თვალი უჭირავს). პროექტის განხორციელება ასევე არახელსაყრელია აზერბაიჯანისათვის, ვინაიდან მნიშვნელოვნად იზრდება ირანის საფრთხე, რომელიც დიდი ხანია აცხადებს პრეტენზიას კასპიის აუზის ენერგორესურსებზე.

2006 წელს, როცა რუსეთმა პოლიტიკური წნეხის გასაძლიერებლად აკრძალა საქართველოს ღვინოს, მინერალური წყლების იმპორტი, გამოდევნა საქართველოს მოქალაქეები და დევნა დაუწყო აზერბაიჯანელებს, კიდევ ერთხელ დადასტურდა რუსეთის უარყოფითი განწყობა ამ ორი ქვეყნის მიმართ.

რუსეთის დაინტერესება კავკასიით და დასავლეთის კონტროლით კიდევ ერთი გამოვლინდა 2007 წლის 10 თებერვლის **მიუნხენის** კონფერენციაზე, სადაც გამოვიდა რუსეთის პრეზიდენტი. ამ არასასურველმა განაცხადებამ, აშშ და ევროპა დაარწმუნა, რომ საქართველოს გაერთიანება **NATO**-ში აუცილებელია არა მარტო კავკასიისა და აზიის, არამედ დასავლეთის უსაფრთხოების მიზნითაც.

2008 წლის 21 თებერვლიდან დაიწყო რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობაში დათბობის პერიოდი, კერძოდ, საქართველოს და რუსეთის პრეზიდენტების შეხვედრაზე გადაწყდა შემდეგი მნიშვნელოვანი საკითხები:

1. 2008 წლის მარტის შუა რიცხვებიდან აღდგეს პირდაპირი საჰაერო მიმოსვლა საქართველოსა და რუსეთს შორის;

2. რუსეთი საქართველოს საქონელზე მოხსნის ემბარგოს;

3. დაიწყო მოლაპარაკება რუსეთ-საქართველოს საზღვ-

რების საკონტროლო-საბაჟო ტერიტორიების ერთობლივი გაკონტროლების შესახებ;

4. საქართველომ რუსეთს აღუთქვა, რომ აღარ დაბლოკავდა მის გაწევრიანებას მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაში.

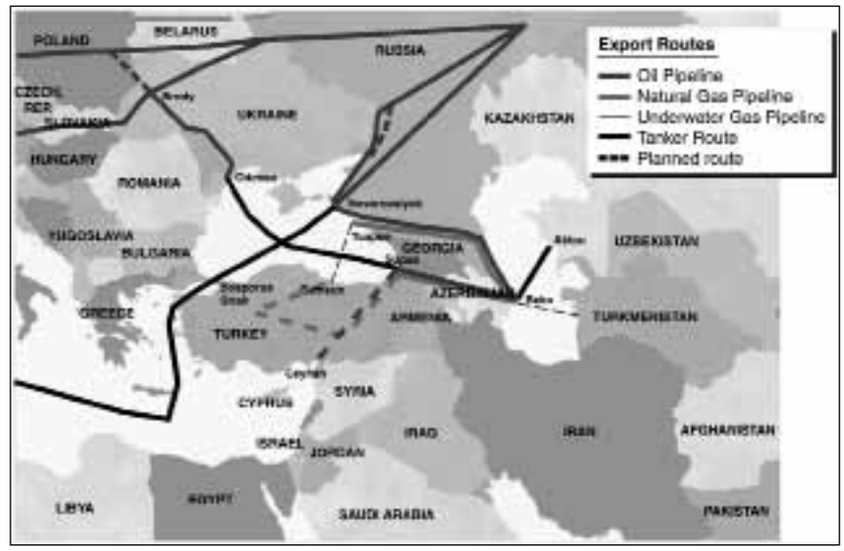

რუსეთის ურთიერთობათა პერსპექტივები კავკასიაში

რუსეთის საგარეო ეკონომიკური და პოლიტიკური ურთიერთობები თავისი არაკეთილგანწყობილებით კავკასიაში ბევრ უცხოელ ექსპერტს აკვირვებს, განსაკუთრებით აგრესიულია საქართველოს მიმართ. ეს დამოკიდებულება მაშინაც გამჟღავნდა, როცა ევროკავშირმა 2000 და 2001 **წლებში „ერთიანი საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკის“** (**CFSP**) ერთობლივი ქმედების ფარგლებში საქართველოს სასაზღვრო ჯარებს 1.045 მლნ ევროს ღირებულების აღჭურვილობა გადასცა, რათა ხელი შეეშალა ჩეჩნეთის კონფლიქტის საქართველოში გავრცელებისათვის. ეს პოზიცია წარმოშობს კითხვას: რა გეგმებს ისახავს იგი საშუალო და გრძელვადიან პერიოდში კავკასიაში? კითხვაზე ზუსტი პასუხი, უდაოა, მარტო რუსეთმა იცის. ჩვენ მხოლოდ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ რუსეთის ფედერაციას კავკასიაში ფეხის მოკიდება საქართველოსთან კარგი ურთიერთობების ჩამოუყალიბებლად გაუჭირდება.

რუსეთმა უნდა გააცნობიეროს, რომ საქართველო იყო და არის **კავკასიის რეგიონის ცენტრალური სახელმწიფო**, რომ მისმა აგრესიულმა პლიტიკამ **შესაძლოა არა მარტო შეაფერხოს რუსული კაპიტალის განთავსება საქართველოში, არამედ უკვე არსებულის განდევნა გამოიწვიოს**. რუსეთის კაპიტალის განდევნა შესაძლებელია (სავარაუდოდ) განხორციელდეს პოლიტიკური და ეკონომიკური მიზეზით. პოლიტიკური მიზეზი უშუალოდ რუსეთის აგრესიული პოლიტიკით იქნება განპირობებული, ხოლო ეკონომიკური გამოწვეული იქნება რუსეთის კაპიტალის ნაკლებ კონკურენტუნარიანობით დასავლეთის კაპიტალთან შედარებით, რომელსაც უფრო მაღალი რეიტინგი გააჩნია პოლიტიკური თვალსაზრისითაც კი. ამ უკანასკნელი მიზეზით საქართველოში დასავლური ინვესტიციების საფუძველზე შეიქმნა სამეურნეო საქმიანობის ალიანსები. პირველი მათგანი დაკავშირებულია საერთაშორისო პროექტთან ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანი, რომელშიც მონაწილეობდნენ ბრიტანეთის, ამერიკის, იაპონიის, საფრანგეთის, იტალიის, აზერბაიჯანის, თურქეთისა და ნორვეგიის მსოფლიო დონის საერთაშორისო კომპანიები. ამ პროექტში რუსეთის წინადადება არ განიხილეს. პროექტის ღირებულებამ 2.95 მლრდ აშშ დოლარი შეადგინა. საქართველოს შემოსავლები შემდეგ მაჩვენებლებში განისაზღვრა: მოკლევადიან პერიოდზე (2005-2009 წ.წ.) 112 მლნ USD, საშუალოვადიან პერიოდზე (2010-2020 წ.წ.) – 566 მლნ USD, გრძელვადიან პერიოდზე (2021-2029 წ.წ.) – 568 მლნ USD. უნდა აღინიშნოს კიდევ ერთი დიდი საერთაშორისო პროექტი **ბაქო-თბილისი-ერზრუმი**. ამ პროექტში მონაწილეობის სურვილი გამოთქვეს **ბრიტანეთის, ნორვეგიის, იაპონიის, საფრანგეთის, იტალიის, რუსეთის, თურქეთის, ირანისა** და **აზერბაიჯანის** უდიდესმა კომპანიებმა. პროექტის ღირებულება 900 მლნ აშშ დოლარია. გაზსადენს შეუძლია გაატაროს 30 მლრდ კუბ.მ. აირი. პროექტის მიმართ დიდი დაინტერესება და ინვესტიციების განთავსების სურვილი გამოთქვა „ყაზტრანსგაზმა“. პროექტის დასრულების შემდეგ რუსეთი საქართველოზე და, საერთოდ, კავკასიაზე დაკარგავს ენერგორესურსებით მართვის ზემოქმედების ბერკეტებს ანუ „ენერგო-პოლიტიკის“ განხორციელების შესაძლებლობას.

საქართველოში მნიშვნელოვანი ინვესტიციები განხორციელდა მომსახურების სფეროშიც. **ფეხი მოიკიდეს საერთაშორისო კომპანიებმა – „მარიოტი“, „შერატონი“, „სილქ-როუდ ჯგუფი“. გაიხსნა საფირმო მაღაზიები „McDonalds“ და ტრანსნაციონალური კომპანიის მომსახურების ცენტრები: „SONY“, „NOKIA“, „HIUNDAI“, „TOYOTA“, „NISSAN“** და ა.შ. დაფუძნდნენ **გერმანიის, თურქეთის, ისრაელის** საფინანსო-საბანკო ორგანიზაციები. თუმცა, საბანკო სისტემაში რუსული კაპიტალის ზრდაც შეიმჩნევა.

2006-07 წლებში რუსეთის პოლიტიკური ვექტორი ნაწილობრივ შეიცვალა და კვლავ ორიენტირებული გახდა დასავლეთზე. მართალია, ორიენტაციის შეცვლამ მოსკოვს გარკვეული უპი-

რატესობები მოუტანა, მაგრამ ბევრი მიზანი მაინც განუხორციელებელი დარჩა. ,,ნატოსა“ და ევრიკავშირთან ურთიერთობების გაუმჯობესება, შეერთებულ შტატებთან ენერგეტიკული პარტნიორობა, ბირთვულ განიარაღებაში ამერიკის თანადგომა, დიდ შვიდეულში ფორმალური გაერთიანება და ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის ზოგიერთ გადაწყვეტილებაზე გავლენის მოხდენა რუსეთის ფედერაციის სერიოზული და ძნელად მოსაგვარებელი პრობლემების გადაჭრაში მაინც ვერ დაეხმარა.

საგარეო პოლიტიკური ორიენტაციის შეცვლისა და დასავლეთთან გარკვეულწილად ურთიერთობების გაუმჯობესების სანაცვლოდ რუსეთს ირანთან და ერაყთან სარფიანი ეკონომიკური თანამშრომლობის შეწყვეტა მოუხდა. მას ასევე მოუწია პოზიციების დათმობა ჩრდილოეთ კორეაში. გარდა ამისა, ოფიციალური რუსეთი ვერც მისთვის ძალზე არასასურველი საერთაშორისო პროექტის ბაქო-თბილისი-ერზრუმის შეჩერებას და საქართველოს ,,ნატოში“ გაერთიანების აღკვეთას შესძლებს.

რუსეთმა, შესაძლოა, უახლოეს პერიოდში საგრძნობლად დათმოს პოზიციები კავკასიის რეგიონში (სომხეთის გარდა) და თავისი ეკონომიკური პრობლემებიც მოუგვარებელი დარჩეს, რადგანაც მან ვერც ვალების ჩამოწერა მოახერხა და ვერც ერთიანი ევროპული ეკონომიკური ზონა შექმნა, რაც შეეხება მისი მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაში გაერთიანებას, ეს დამოკიდებულია საქართველოზე. იგი ამ შეზღუდვას მოხსნის იმ შემთხვევაში, თუ რუსეთი ოფიციალურად აღიარებს აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონებს, როგორც საქართველოს განუყოფელ ნაწილს.

რუსეთის საგარეო ურთიერთობის პრაგმატიზმი

რუსეთმა ვერ იპოვა ის ურთიერთობის გასაღები, რომელსაც საერთაშორისო საზოგადოება ანგარიშს გაუწევდა და მის არსებობას კავკასიის რეგიონში დადებითად აღიქვამდა. აშკარაა ისიც, რომ **სადღეისოდ დასავლეთი რუსეთის აზრს დიდ ანგარიშს არ უწევს.** საეჭვოა ის გარემოებაც, რომ რუსეთის ურთიერთობები აშშ-სთან იმ დონემდე ავიდეს როგორიც მას **ჩინეთთან** და **ირანთან** გააჩნია, ვინაიდან თავად რუსეთი აშშ-ს განიხილავს თავის სტრატეგიულ მოწინააღმდეგედ კავკასიის რეგიონში და არ სურს, კავკასიის სახელმწიფოთა ინტეგრაციულ პროცესში აშშ იხილოს თუნდაც მესამე მხარედ. სწორედ ეს განაპირობებს მის **გაუცხოებას** მსოფლიოში მიმდინარე ეკონომიკური ინტეგრაციული პროცესებისადმი (მას სურს და არც სურს მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაში გაწევრიანება – WTO). **დღეს რუსეთისათვის გაცილებით მნიშვნელოვანია ცვალებად და პროგრესულ მსოფლიოში საკუთარი პოლიტიკური სახის შენარჩუნება, ვიდრე ინტეგრაციულ პროცესებში მონაწილეობა.**

დადგა დრო, როცა რუსეთმა რეალურად უნდა შეაფასოს საკუთარი შეცდომები კავკასიაში, რათა მართებულად წარმართოს თავისი ეკონომიკური და პოლიტიკური ინტერესები საქართველოსა და აზერბაიჯანში, პასუხი გასცეს კითხვას: **შეუძლია თუ არა მას საერთაშორისო ასპარეზზე დემოკრატიული ფასეულობების დამკვიდრება, თუ იგი მხოლოდ იმპერიული ზრახვებით იმოქმედებს**?

საგარეო პოლიტიკის პრაგმატიზმი ობიექტურად აყენებს საკითხს, **რა სახით უნდა იმოქმედოს შემდგომში რუსეთმა დსთ-ს სივრცეში, რუსეთი აღიარებს, რომ დსთ, თავისი დღევანდელი მდგომარეობით, რუსეთის ან თანამეგობრობის სხვა ქვეყნების ინტერესებს არ პასუხობს**. თანამშრომლობის შიგნიდან რღვევის მუდმივი მცდელობებია, რის მაგალითიც სუამია, ეს ნათელს ხდის, რომ დსთ-ს პერსპექტივები არ არის სახარბიელო. მიუხედავად ამისა, რუსეთი დსთ-ს დაშლას ეწინააღმდეგება, რადგანაც მას თავისი ინტერესების შემანარჩუნებელ ორგანოდ განიხილავს.

რუსეთის ხედვა დსთ-ს მიმართ ასეთია:

1. დსთ-ს ზოგიერთი წევრი სახელმწიფოები მჭიდრო პოლიტიკურ და ეკონომიკურ კავშირს დაამყარებენ რუსეთთან და, შესაძლოა, შექმნან ახალი გაერთიანება ასეთ სახელმწიფოებად ის

განიხილავს **ბელარუსიას, მოლდოვას, უკრაინას, სომხეთს**. არ გამორიცხავს აზიური სახელმწიფოების მიერთებასაც;

2. დსთ-ის ზოგიერთი ქვეყანა თანამშრომლობიდან თავის დაღწევას და თავისუფლად ,,ცურვას" გადაწყვეტს, რუსეთს ასეთ სახელმწიფოდ, უპირველეს ყოვლისა, **აზერბაიჯანი** მიაჩნია;

3. დსთ-ს ზოგიერთი წევრი ქვეყანა მოჩვენებითი ფორმით დარჩება დსთ-ში და ამასთან გაერთიანდება ,,ნატოში" (საქართველო).

მესამე ვარიანტის განვითარების შემთხვევაში რუსეთის პოზიციები მნიშვნელოვნად შემცირდება კავკასიის რეგიონში.

,,ნატო"-სთან მიმართებაში რუსეთის საგარეო ურთიერთობის პრაგმატიზმი შემდეგნაირად შეიძლება ჩამოყალიბდეს:

– ,,ნატო"-სთან იმ სფეროებში ურთიერთობა, სადაც ეს **გარდაუვალია;**

– ,,ნატო"-სთან ურთიერთობა ეტაპობრივად წარმართოს და გამონახოს ინტერესთა **საერთო** ჯაჭვი;

– აღიქვას ,,ნატოს" შემოსვლა საქართველოში, როგორც მასთან ახალი **ურთიერთმომგებიანი** თანამშრომლობის საწყისად;

– აღიაროს ,,ნატო", როგორც **არა აგრესიული** გაერთიანება.

რუსეთი და შავი ზღვის ეკონომიკური თანამშრომლობა

რუსეთი შავი ზღვის ეკონომიკური თანამშრომლობის ალიანსის ჩამოყალიბებას განიხილავს როგორც დსთ-ის საწინააღმდეგო გაერთიანებას. იგი **ბელარუსთან** და **უკრაინასთან** ეკონომიკური კავშირის გაძლიერებას ცდილობს და ამით სურს შეასუსტოს შავი ზღვის ეკონომიკური თანამშრომლობის რეგიონული გაერთიანება, **ეს ამოცანა მან საშუალოვადიან პერიოდში ვერ განახორციელა, მაგრამ პერსპექტივაში იმედი აქვს.** ამის საფუძველს იძლევა კაპიტალის აქტიური განთავსება საქართველოს, სომხეთის და შედარებით ნაკლები სიდიდეებით – უკრაინის ეკონომიკაში. ამასთან, რუსეთი, შავი ზღვის ეკონომიკური თანამშრომლობის რეგიონულ გაერთიანებას ყოფილ საბჭოთა კავშირისა და ბალკანეთის ყოფილ სოციალისტურ სახელმწიფოებს შორის **ეკონომიკური** და **პოლიტიკური** პარტნიორობის დამყარების საშუალებად განიხილავს. მართლაც, **რუსეთი, უკრაინა, საქართველო, ბულგარეთი, რუმინეთი, ალბანეთი, მოლდოვა, აზერბაიჯანი და სომხეთი ვარშავის** პაქტის წევრი ქვეყნები იყვნენ. რუსეთი ცდილობს ეს ქვეყნები ადრინდელი ალიანსის ფარგლებში მოაქციოს და ამით **არ დაუშვას ,,ნატოს" გაფართოება შავი ზღვის მოსაზღვრე სახელმწიფოებში**.

ზემოთ აღნიშნულის გათვალისწინებით შეგვიძლია აღვნიშნოთ შავი ზღვის ეკონომიკურ თანამშრომლობის წევრი ქვეყნების, სახელდობრ, **საქართველოსა** და **უკრაინის** მიერ დაშვებული სტრატეგიული შეცდომა: მათ არ უნდა დაეშვათ ამ რეგიონულ კავშირში ისეთი ქვეყნების გაერთიანება, რომლებიც შავი ზღვის აუზში არ შედიან (მაგალითად, **სომხეთი)** და წარმოადგენენ საქართველოს და უკრაინის მიმართ **არაკეთილმოსურნედ** განწყობილი სახელმწიფოების **(ირანი, რუსეთი)** დასაყრდენს. გასათვალისწინებელია ასევე ის გარემოებაც, რომ **რუსეთი** და **თურქეთი** შავი ზღვის რეგიონს განიხილავენ, როგორც საკუთარი ეკონომიკური და პოლიტიკური ინტერესების დასაყრდენს.

კავკასიის რეგიონში აშშ-ს ინტერესების გაძლიერებას აღფრთოვანებით რუსეთის ისტებლიშმენტი არ შეხვედრია. თუმცა, რუსეთმა საქართველოდან დაიწყო სამხედრო ბაზების გამოყვანა და ნელნელა უთმობს პოზიციებს ,,ნატოს". ამის სანაცვლოდ მან უპირატესობა მოიპოვა ჩრდილო კავკასიაში. პუტინის აქტიურმა ძალისხმევამ ჩეჩნეთში მიმდინარე განმანთავისუფლებელი ომი წარმოაჩინა როგორც ანტიტერორისტული ღონისძიება. იგი აცხადებს, რომ კავკასიაში ებრძვის აგრესიულ ძალებს, როგორც აშშ – ავღანეთში, ერაყსა და საერთოდ, მთელს მსოფლიოში. **ამან ადამიანის უფლებათა დაცვის საკითხი უკანა პლანზე გადაწია** – ჩეჩენი პატრიოტები განიხილებიან როგორც ტერორისტები, ხოლო გალის რაიონის მოსახლეობა – როგორც აფხაზების მიმართ აგრესიულად განწყობილი ხალხი.

დაბოლოს, რუსეთის არსებობა შავი ზღვის ეკონომიკურ თანამშრომლობის რეგიონულ გაერთიანებაში ზრდის მის უფლებებს და მართვის ბერკეტებს კავკასიის რეგიონში, რომელსაც ის საჭირო მომენტში აუცილებლად გამოიყენებს.

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)